

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
küldendőik

Székelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás.

Előfizetési pénzek,
reklamációk

Becsek Dániel Fia
könyvnyomdájába inté-
zendők: Sz.-udvarhely.
Árpád-utca 3.

FŐSZERKESZTŐ:

NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VAJDA FERENCZ,

székelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület

»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:

minden vasárnap egy iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill

A „Vasárnap“ ügye,
az erdélyi ev. ref. egyházkerület tordai érte-
kezetén.

— Nagy Károly, titkár jelentése. —

A központnak egyetlen állandó munkája a »Vasárnap« kiadása volt. Ezt a határozott református irányu népies, családi heti ujságot, az Értekezlet helyesléseivel, sőt kívánságára és esetleges hiányai pótlására subvencziójának felajánlásával harmadfél év előtt én indítottam meg és szerkesztettem egészen a múlt év végéig. Két évig álltuk a sarat, az ügyért komolyan lelkesedők kis tábora. Nehezen nélkülöztük a komoly munkatársak nagyobb számát; még nehezebben lelkésztársaink és hiveink erkölcsi és anyagi támogatását. Egy rendkívül előnyös nyomdai szerződés azonban lehetővé tette, hogy a lap deficitje — amint azt a múlt évi közgyűlésen kilátásba helyeztem — azóta nem növekedett. Azonban látván, hogy sem a nagyobb támogatást én megszerezni nem tudom, sem azt a rengeteg munkát és gondot, melyet egyéb feladataim megsokasodásával, csaknem összeroskadásig fokozott erőmefeszítéssel is a lap anyagi, szellemi, expediálási stb. munkájában teljesítettem, tovább nem bírom: a laptól való megválásomat, s vele a lap megszüntetését terveztem. Hála Istennek! ez mégsem következett be. Némely — munkánk mellett eleitől kezdve nagy kitartással küzdő — társaink részéről újabb buzdítást véve s mérlegelve azt a nagy erkölcsi kárt, mely e vállalatunk megszűntével Értekezletünket is, hiveinket is érné: — módot találván rá — még egy új — valószínű, hogy végső — kísérletre adtuk magunkat. A módot

erre nt. Vajda Ferencz székelyudvarhelyi lelkész s a »Vasárnap«-nak eleitől buzgó munkatársa és Becsek D. Fia sz.-udvarhelyi nyomdatulajdonos áldozatkészsége adta meg.

Az első azáltal, hogy elvállalta a felelős szerkesztést, a másodikat azáltal, hogy a lap kiadására ugyanazon előnyös feltételek mellett vállalkozott, mint korábban Kolozsvárt az »Ellenzék nyomda« s a mely épen felényi ár ahhoz képest, mit a lap kiállításáért korábban fizetni kellett. Azonban áldozatkész vállalkozásukat feltételekhez köthették, melyek közt legfontosabbak voltak, hogy a lap teljesen az Értekezlet kiadványa legyen s így esetleg hordozza — a nyomdával kötött szerződés erejéig — a deficitet. A felelős szerkesztő tiszteletdíjat nem kíván sem maga, sem munkatársai részére, míg a lapnak tiszta jövedelme nincs. Ha megfelelő támogatás a számadások szerint tiszta jövedelmet adna: az esetben igen. — Az ügy halasztást nem szenvedhetvén, a tavaly megalkotott direktorium adta beleegyezését, a mit később az Igazg. választmány is jóváhagyott s a mihez most a közgyűlés jóváhagyását is kérjük. Így kedves kis lapunk élete meghosszabbított. Nem merjük mondani: biztosított, Mert dacára annak, hogy a szerkesztésben a legnemesebb ambíció érvényesülésével lapunk nem áll hátrább a hasonnemű termékeknel: támogatása éppen a lelkészek részéről oly gyenge, hogy ha bár ez év folyamán deficit nélkül élhetett, bizonyos, hogy ily támogatás mellett megizmosodni nem lesz képes. Pedig ahol az egyházépítés munkájában komolyan felhasználta a lelkes és öntudatos pástoráció: ott ma már nélkülözhetetlennek ítélik. Hanem ilyen hely még alig 5—6 van. Erdélyi egyh. kerületünk 550 körül járó rendes lelkészszel

biró gyülekezeteiből és majdnem fél millió hiveiből a »Vasárnap«-nak nincs több előfizetője 600-nál. Pedig képes és heti lap, hetenként egy kis iven megjelenve, évi előfizetési díja csak 4 kor. s az egyházak a közpénztárak terhére is megrendelhetnék.

De mennyi jót tehetnének vele a szülők, ha érettebb gyermekeiknek járatnák? Mennyi áldást terjeszthetnének vele a földes urak, a pátronusok, ha falvaikba és a gyülekezetekbe megrendelnék. Egy pár egyház úgy intézkedett, hogy a gyülekezetet megfelelő körökre osztva, mindenikbe egy-egy presbyter kezéhez járattja, s esténként ott olvassák az összegyűltek s vizsik aztán tovább. Csak akarnunk, komolyan akarnunk kellene a nagy, a fontos egyházépítést a lelkek építése által s akkor a »Vasárnap«-nak virágoznia kellene. Terjedésével tartalmilag is jobba lenne, mert díjazhatván munkatársait, nagyobb lenne választéka a cikkekben. Legyen szabad azért e helyről is kedves lapunkat, a »Vasárnap«-ot lelkésztársaim, egyházaik, tehetősebb hiveink és minden tagja szives figyelmébe, meleg pertolásába ajánlani. Szoktasdák népünket nemes olvasmányokkal szórakozni a korcsma, pálinka és kártya helyett. Ünnepeken, egyházi ünnepélyeken és estélyeken osszanak belőle és »Népies irataink«-ból minél több mutatóványszámot ingyen ki köztük, hisz a kiadóhivatal (Becssek D. Fia Székelyudvarhelyt) potom olcsó áron bocsát rendelkezésükre példányokat e célra!

Fohász.

— Őszi vetéskor. —

Uram, te mindenütt jelenvaló Felség,
Kinek nevét vallja magasság és mélység,
Megállok előtted, e barázdák felett,
Segítségül hívom a te szent nevedet:
Légy hát közel hozzám,
Áld meg munkásságom;
Szenteld meg jó Atyám
Verejték hullásom!

Benned vetett hittel hintem a magvakat
A sötétlő hantok rögei közé én,
Lelked költi majdan új életre őket,
Langy-meleg esővel meg-megöntözgetvén,
Te véded jó Atyám
A zsenge életet,
Tartsd meg s add meg nekem
A napi kenyeret!

Testem is majd egykor, mint mag elvettetik,
A sirban is őrzi isteni-kegyelmed;
Új tavasza leend hisz, amit alkottál
Változik ugyan, de meg nem semmisülhet
E hitben segély hát
Munkálkodni tovább
S ha mécesem kiálszik,
Szébb hazába vigy át!!

Demeter Dénes.

TÁRCZA.

A református hitvallás védelme a baptismus ellen. Folyt. 2

II. Rész.

Kurátor uran rendre czáfolja a baptisták tanítását: a keresztségről, a templomba járásról, a papságról, a katonaságról. Milyen lenne a baptista ország?

A következő vasárnap tovább folyt a beszélgetés. Kalotai Péter, kurátor uram veszi fel a szót ismét.

— Ti, édes öcsém, helytelenül fogjátok föl magát a keresztyén vallást: és így, mi természetesebb, mint az, hogy helytelenül is alkalmazzatok annak igazságait az életre. A vallásnak az volna tulajdonképpen a célja, hogy legyen az élet sója és a világ világossága. A ti kezeitek között, jobban mondva a ti szívetekben a vallás elveszti ezt a magasztos hivatását, mert

1-ör. Ti kizárjátok annak áldásaiból a kisdedeket, azt állítván, hogy azokat nem kell megkeresztelni. Ugyan mond meg, hol tanultad ezt a bibliából?

— Hát nem olvasta Péter bátyám Máté evangéliuma XXVIII. részének 19. versét? Nézze

csak, kinyitva bibliáját, itt van írva: Elmenvén tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket, az Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevében. Tehát előbb ki kell tanítani és csak azután szabad megkeresztelni. — Itt egy szóval sincs az mondva, hogy a kis gyermekeket meg kell keresztelni.

— Ne tévelyegj János öcsém, hiszen az isteni kegyelem, az üdvösség nem a leöntéshez, hanem a hithez van kötve. Márk evang. úgy tanít, hogy: a *ki hiszen és megkeresztelkedik: idvezül.* (Márk. XVI. 16.) A keresztség tehát arról biztosít minket, hogy Isten, a Jézus érdeméért kegyelmébe fogadott. Szentlelke által megszentelni és örökéletre vezérelni akar. S vajjon ezt az isteni kegyelmet nem kell-e már életünk hajnalán megragadni, s arra törekedni aztán egy egész életen át, hogy abban meg is maradjunk? És vajjon, melyik szülő nem biztosítaná ezt a kincset gyermekének? Nem jobb-e, ha életének első pillanatában elköteleztetik a Krisztusnak, hogy vele együtt növekedjék, együtt éljen, ha isten úgy akarja: együtt is haljon meg. Oh, mert igaz beszéd ez: ha ő vele meghaltunk: vele élünk is. Ha türeink: Ő vele országunk is. Ha megtagadjuk: Ő is megtagad minket. Ha hitetlenek leszünk: Ő mindazonáltal megmarad az ő tökéletességében, ő magát meg nem tagadja (II. Tim. II. 11. 12.) Ezért mondja maga Idvezítőnk is: *Engedjétek, hogy jöjjenek én hozzám a kis gyermekek és meg*

II. Rákóczi Ferencz fejedelem és kora.

A kurucz világ Magyarországon költészetében.

— NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár. —

(Folytatás)

Lehetetlen mély meghatottság nélkül hallgatni, mikor az ember olvassa a kurucz, hol Istennek hálálkodó, hol vezéreiket dicsőítő, hol a labanczczal dévajkodó dalaikat. Ime egy pár mutatvány:

„Dicsértessék tőlünk magyarok Istene!
Ki megsegítetted szegény nemzetünket,
Rabságban nem hagyád mi árva fejünket,
Kemény vasigától megmentél bennünket.
Éltesse az Isten Rákóczi Ferenczet,
Mi édes Urunkat s minden vezéreket;
Tovább is serényen az magyar nemzetek
Oltalmazzák s üzzék országából németet.
Mert míg ez hazában csak egy német léssen:
Békesség soha itt nem léssen egészen.

Vagy:

Nagy Bercsényi Miklós, nemzetünk oszlopa
Sok vitéz legénynek te vagy édes apja.
Szabadság kereső szegény magyarokat
Te vezérelt őket, az ő táborukat.

Avagy gunyos jókedvében így dalol a kurucz a táborban:

„Daru lábu, szarka orru
Nyomorult némettség,

ne tiltsátok őket, mert ilyeneké az Istennek országa. (Márk. X. 14. Máth. XII. 14.)

— De azért még sincs feljegyezve a bibliában, hogy egyetlen gyermeket is megkereszteltek volna, veti közbe Bibliás János.

— János, János, a betű megöl, a lélek az, amely megelevenit (II. kor. III. 6.) Hát a biblia nem is anyakönyv, hogy oda, aki csak egyszer megkeresztelkedett, fel legyen jegyezve a neve. De, azt tudhatod, Lidia asszony és Kornelius egész háza népével együtt megkeresztelkedett. (Csel. X. 48. XVI. 15.) Ezek között pedig, kétségkívül, gyermekek is voltak. De, hibáztok 2-or abban is, hogy ha egyszer megkeresztelkedtetek: szigorúan tiltva van, hogy más hitfelekezetű emberek templomában megjelenjete. Azt tartjátok hogy az istentelenek, a pogányok, a részegesek, a paráznák (már t. i. a más keresztyénfelekezetűek, akik nem baptisták) templomában megjeleni: bűn. Hát, vajjon ez által nem a Krisztus nagy parancsolatja (Máth. XXII. 39.) ellen vétkeztek-e, kiirtván szívetekből a testvéri szeretetnek még csiráját is, gyűlölitek embertársaitokat. Ti igazán csak ajkaitokon viselitek a keresztyén nevet, vagyis csak névleg vagytok keresztyének, nem pedig lélekben.

A templom czélját, pedig úgy veszem észre, hogy nem is sejtitek. Hát nem tudod-e, hogy már Mózes azt mondja a templomról, *hogy az az Isten háza és a menyországnak kapuja.* (I. Móz. XXVIII.

Fut előttünk, retteg tőlünk
Nyomorult nemzetség!

Kicsirázott eb-agyara
Az magyar czipóra:
De megvásik foga bele
Lészen még oly óra!”

Volt is nem egy; de fájdalom csak rövid időre. A rendetlen felkető sereg s az inkább parádénak való lovasság nem tudta megtartani állandóan a kivivott sikereket. Igaz, feltámadt még egy rövid időre az erdélyi fejedelemség, melynek székébe M.-Vásárhelyen iktatták be Rákóczyt s megalakult Magyarországon a »szövetséges rendek«, mely a felvidéket s Tiszai részeket foglalta magában s melynek »vezérlő fejedelme« ismét Rákóczi lett; de állandóvá nem lehetett. Az idők kereke nagyot fordult. Az európai nagy harczban, a spanyol örökösödési harczban nem tudták legyőzni Ausztriát s a békekötés után egész erejét Rákóczi ellen fordíthatá. Itthon pedig dult a szegénység. A kongó »libertás« réz pénz volt. A magyar pedig szívesebben ajánlta fel a hazának életét és vérét, mint a vagyonát. Lipót halála után az *ónodi* országgyűlésen, 1707, a francia ugratására kimondták ugyan, hogy »Eb ura fakó! mai naptól József nem királyunk,« de Józsefnek rendezett, hatalmas serege volt s e sereg 1708-ban döntő csatát nyert Pálffy vezérlete alatt Rákóczival szemben Trencsén mellett. A kocza végleg megfordult, a kurucz seregek végleg feloszlásnak indultak. Megkezdődött a belső villongás és az árulás. Az Ocskayé volt a legfájdalmasabb, amit

17.) És nem tudod-e, hogy a próféták milyen elragadtatással beszélnek a templomról, hogy buzdítsák a népet, hogy templomba járjanak? Dávid pedig király volt és mégis életének legforróbb óhajta az volt, hogy az Ur házában lakhassék. (Solt. XXVII. 4.) Jézus pedig azt mondá a templomról, *hogy az imádkozásnak háza.* (Mát. XXI. 13.) Ti mégis megvetően kerülitek a templomot, amely felavattatott az istennek dicsőségére: és abban nem ütköztök meg, hogy magán házaitokban, ahol esztek, háltok: istentiszteletet tartsatok. Vajjon a ti házatok méltóbb hely-e az istentiszteletére, mint a templom? Tagadom. Aztán bár Isten mindenütt meghallgatja az imádságot; de én mégis úgy gondolom, hogy csak a templomban érezzük igazán, hogy mindnyájan testvérek és Istennek gyermekei vagyunk. Itt nyerhetünk egymás hitéből hitet, egymás buzgóságából buzgóságot. És látva, hogy még a szegény özvegy asszony is elhozza filléreit a perselybe: itt ébred fel az egyház iránti áldozatkész szeretet és a könnyörületesség csirája lelkünkben. E nélkül pedig üres beszéd a mi keresztyénségünk. Mi azért továbbra buzgón is járunk a templomba, mert:

Magánosok imádsága
Lelkesülhet bár buzgósággal,
De közönséges tisztelet,
Felül mulja azt méltósággal.
Szegény, gazdag, kicsiny és nagy,
Ur, szolga, tudós és tudatlan,

már nem hozhalott helyre az áruló későbbi példás kivégeztetése. Rákóczi látván, hogy a francziák cserben hagyják, előbb porosz, majd orosz segítség után néz, de a kilátások csalóák, a remények csalókáknak bizonyultak. Pálffy pedig a császári sereggel egyre szorongatta Károlyit, Rákóczi hadainak vezérét.

A tárogató szomoruan bugja a Rákóczi ke-sergőjét:

„Jaj régi szép magyar nép
Az ellenség téged mikép'
Szakgat és tép!
Mire jutott állapotod
Romlandó cserép.
— — — — —
Most a sasnak karma között
Fonnyadsz, mint a lép
Szegény magyar nép!
Mikor lesz már ép?“

»Jaj Rákóczi, Beresényi
Vitéz magyarok vezéri
Bezerédi!
Hová lettek magyar népnek
Élő tüköri;
Nemzetünknek hirszerzői
Fényes csillagi
Ócskai?!...
Az ellenség mindenfelől

Mind Istennek gyermeki itt
Mint a beldog és boldogtalan.
Mindenható! mi mindnyájan,
Atyánknak téged ismerünk,
S életet, kegyelmet, áldást.
Egyesült szívvel tőled kérük.

(Dics. XXIII.) 3-or Elítélitek egyházainkban a papi hivatal is, azt állítván magatokról, hogy ti mindnyájan szentek vagytok és nincs szükségtek tanítóra, különben is titeket isten tanít. Sajnálom, édes öcsém, hogy te, ki másként a biblia betűire és tanításaira olyan nagyon szeretsz hivatkozni: ebben a kérdésben vak és süket vagy. Nézd meg csak mit ír Pál apostol a Korinthus városiaknak: »Némelyeket pedig rendelt az isten az Anyaszentegyházban: először apostolokat, azután prófétákat, harmadszor doktorokat, azután rendelt hatalmaságokat«. (I. Kor. XX. 28.) Más helyen az Efézusbelieknek így szól: »És ő adott némelyeket apostolokat, némelyeket pedig prófétákat, némelyeket evangelistákat, némelyeket pedig pásztorokat és doktorokat (Éfész. IV. 11.) Látszik ebből is, hogy a lekipásztori hivatal isteni eredetű, azon célra rendelt intézmény, hogy általa az istenigéje hirdettessék és a szent szákramentumok kiszolgáltassanak. Így tekintette ezt Kálvin János is, aki pedig volt olyan okos ember, mint te, vagy a te prófétáid. Ugyanis, azt mondá Kálvin, Isten maga igazgatja ugyan, igéje által az ő anyaszentegyházát, de mivel látható jelenléttel nem lakozik közöttünk, hogy az ő akaratát szemtől-szembe magyarázza: emberi szolgálatot vesz igénybe. Istennek ezen bölcs intézkedése annyira áthatotta az ő lelkét és annyira meggyőzte a papság üdvös

Őket emészti,
Üzi, kergeti
Buval epeszti
Körénkbe sem ereszti
Jaj, hát szegény nemzetünket
Miképpen veszti!«

(Folyt. köv.)

Isten igéje.

— A biblia és az üdvözítő hit. —

I. Kor. VII. 23.

A reformáció alap gondolatát két tételben foglalhatjuk össze: Egyik, hogy *a keresztyén vallást csupán a bibliából ismerhetjük meg*; másik *hogy az üdvösséget csupán Jézus érdemeért, hit által nyerhetjük el*. E két tételben protestált a reformáció a kath. egyház tekintélye, annak egyedül üdvözítő volta, isteni eredete és papságának emberfeletti, isteni tulajdonságai ellen. Elfogadta mindazt, ami Krisztustól eredett, ami isteni; eldobta azt, ami emberi, amit a papság és a zsinatok toldottak hozzá. E két gondolatban foglaltatott annak meggyőző igazsága.

Mit jelentett az, midőn a ker. vallás alapjául a bibliát jelöli meg és azt állítja, hogy sem az egyháznak, sem a papságnak nincsen isteni

voltáról, hogy azt mondja: Sem a napnak világa és melege, sem pedig az étel és ital nincsen olyan szükséges a földi élet fentartására, mint az apostoli és pásztori tiszt az anyaszentegyháznak e földön megtartására.

Hazai baptistáink jelenleg nem kívánnak tudományos képzettséget papjainktól. Csizmadia, ács, földmives, szabó bárki lehet pap, aki olvasni tud. De, gondoljuk el azt, hogy aki nem készült papságra: sikerrel végezheti-e azt? Ez olyanforma eljárás, mint mikor a vak vezeti a világtalant és mindaketten a verembe esnek. Az amerikai baptisták már be is látták ennek veszedelmes voltát és gondoskodnak a papképzésről.

A mi szegény, lépre vitt baptistáink iskolával, templommal, papsággal úgy vannak, mint a kukuk madár, amely más madarak fészkebe lopja be a tojását: így ők is a más felekezetek intézményeit veszik igénybe. Látod édes öcsém, ti esténként csak azt forgatjátok, mit a templomban a mi papunktól hallottatok; gyermekeiteket a mi iskoláinkba külditek, halottaitokat a mi temetőnkbe temetitek, s azt mondjátok nem kell templom: mégis egyik-másik házat templom gyanánt használjátok. Hát ez egyenes, tiszta eljárás? Most könnyű még a zavarosban halászni, de nem messze van azon idő, midőn törvény fog kényszeríteni titeket is arra, hogy — mint a többi felekezetek — állítsatok fel ti is e hazában papnevelő-intézetet, tartsatok fenn iskolát, templomot, temető helyet, szóval rendezkedjétek be úgy, amit egy törvényesen be vett vallásfelekezethez illik.

Meg tudjátok-e ezt tenni? En alig hiszem.

(Folyt. köv.)

tekintélye? Azt, amit Pál apostol így fejez ki: »Ne legyetek embereknek szolgálói«. És ha apostol felteszi a kérdést: »Kicsoda Pál, kicsoda Péter«: a reformátoroknak tovább kellett folytatniok: kicsoda az, ki a Szent Péter székében ül, hogy korlátlan hatalommal uralkodik a lelkek felett? és kicsoda a zsinatok határozatai? Örök igazságok, melyek előtt az emberi szellemnek föltétlenül meg kellene hajolnia, és a papság isteni rend-e, hogy előtte ne szabadjon átlépni? Nem és soha sem. A papság is ember, gyarló, bűnös ember; munkája is romlandó emberi mű; és mi nem szabad, hogy emberek szolgálói legyünk.

Fölmerül a kérdés, hogy a reformáció nem lett-e következetlen önmagához, midőn a hagyományokat és minden emberi tekintélyt eldobott és kizárólag a bibliához ragaszkodott? Az élő pápa helyett nem a papiros papába hitt-e ez által? Nem a bibliát istenítette-e? Mert a biblia jóllehet, Isten igéjét foglalja magában: de mégse maga az Isten, s az egész könyvet emberek irták; emberek beszélnek el a Jézus tanításait, csodatételeit és egész élettörténetét. Pál apostol pedig arra int: Ne legyetek embereknek szolgálói!

Mi nem úgy vagyunk a bibliával, mint a mohamedánok a koránnal, a perzsák és az indek az őik szent könyvükkel. Mi nem istenítjük ezt a könyvet mint a pogány népek. Reánk nézve a biblia nem egy új törvénykönyv, mint pl. a zsidókra nézve az ő testamentum, amely után kell szabályozni hitünket, cselekedeteinket és amely egyedül tartalmazza a vallásos igazságokat. A biblia nem törvénykönyv, hanem evangelium. A keresztyén

vallás nem tantételek halmaza, hanem *élet, igazság, öröm, béke, istenfiuság*. A biblia tehát nekünk egy üdítő forrás, ahová mindig és mindig visszatérünk, hogy lelkünk égő szomját eloltsuk, melyet nem oltott el a rideg ész és a tudomány. Forrása az örömmel és vigasztalásnak, midőn az élet megsebez, de meg nem gyógyít; utmutatója a vallásos igazságoknak az emberi tudományokkal szemben. Forrása és utmutatója a lelkiüdvösségnek, az isteni kegyelemnek, midőn bűneink ólomsúlyként nehezdednek szívünkre. Ez az üdítő forrás, ez a megerősítő, megtisztító és megszentelő erő: a Jézus Krisztusban jelent meg. Ehez az élő és életet adó Krisztushoz akartak vissza térni a reformátorok, midőn a bibliához ragaszkodtak és azt ismét a nép kezébe adták.

Ez volt a reformáció egyik alapigazsága. Ebből következett a másik is, hogy *hit által igazulunk meg a Jézus Krisztus érdeméért*. Mit jelent ez?

Azt, hogy a vallásban a ceremóniák, a szemforgatás, a térdepelés, a bucsujárás csak külsőségek, és így semmit sem érnek. Itt a földolgozás, a szívnek, a léleknek tisztasága, az érzület szent-

sége. Mert nem a külsőségek visznek közelebb istenhez, hanem a tiszta szív, az alázatos lélek, és a hit.

És melyik az a hit, amely megigazít, amely üdvözít, amelyen fölépült a protestáns egyház? Nem a biblia betüiben való vakhit — mert a betü megöl. Nem a papok által rendszerbe foglalt hit — mert, mond az apostol, ne legyetek embereknek szolgálói. Nem az idegen nyelven elmondott szertartásokba vetett hit. Oh, nem. A protestáns hit sokkal több ennél. Ez a hit: az egész embernek, szívünk, lelkünk összes erőinek, minden tehetségünknek teljes átadása az isteni életnek; betöltése az evangeliumnak, követése a Jézus Krisztusnak. Ez a hit: élet, a szellemek új élete istenben, isten által; cselekedet: cselekvése annak, a miben a Krisztus példát adott; öröm és boldogság, mely ezen életből és annak cselekedeteiből származik. *Szeretet*, — szeretete Istennek a mi menyei Atyánknak, kinek igazsága megjelent a Jézus Krisztusban, »mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött fiát adá váltságul,

hogy valaki Ő benne hiszen el ne vesszen, hanem örök élete gleyen. Ez az élő és egyedül üdvözítő hit. Ettől el ne tántorodjatok!

SZÉLL KÁLMÁN

Hazai krónika.

1903. nov. 5.

Nemzeti vívmányok. A nemzet jogos küzdelmének mégis lett eredménye, ha nem is teljes mértékben. Ő Felsége a kilenczes bi-

zottság programját a Tisza miniszterelnök módosításával egészen magáévá tette. Ez idő szerint, csupán a magyar vezényleti nyelv életbe léptetése maradt el. De, benne van a programmba, hogy a vezényleti nyelvet is az országgyűlés két háza és a király együttes akarattal, az 1867. évi XII. t.-cz. 11. §-a alapján, megváltoztathatja. Ez a Tisza módosítása, a mely midőn a vezényleti nyelvet a királyi felségjogai közé sorozza, ugyanakkor megszabja, hogy a király ezt a jogát csak alkotmányos uton, az országgyűlés hozzájárulásával, gyakorolhatja. E szerint: Nemzeti vívmány, hogy a nemzeti jelvények közjogunk szerint fognak rendeztetni; nemzeti vívmány, hogy a katonai biráskodásban a magyar nyelv fog érvényesülni; nemzeti vívmány, hogy a honvédelmi minisztérium hatásköre szélesbül; nemzeti vívmány, hogy a csapatok magyar tisztekkel fognak elláttatni; nemzeti vívmány, hogy a tisztképzés meg fog magyarosittatni; nemzeti vívmány, hogy a hadsereg minden része a magyar hatóságokkal magyarul fog érintkezni. Ha Tisza ezeket életbe lépteti, egy jó nagy lépéssel haladtunk előre katonai téren is.

Országgyűlés. A Tisza-minisztérium már végleg megalakult. A miniszteri névsorban az a

változás van, hogy honvédelmi miniszter *Nyiry Sándor* vezérőrnagy, földmívelési miniszter *Tallián Béla* képviselőházi alelnök lett. A többiek azok maradtak, kiket mult számunkban jeleztünk. Az új miniszterium Bécsben nov. 3-án tette le az esküt. Tiszát nyomban kinevezte a király valóságos belső titkos tanácsosnak. A képviselőházban és főrendiházban noz. 4-én mutatkozott be az új kormány. Fogadtatásáról lapunk jövő számában fogunk megemlékezni.

A függetlenségi Kossuth-párt nov. 3-ikán népes értekezletet tartott, melyen a követendő eljárást beszélték meg. A párt nagy részének az a véleménye, hogy meg kell elégedni a kivivott győzelemmel és le kell szerelni. Magatartásukat a Tisza programjától teszik függővé. Ha Tisza az ország belügyeinek a fellendítésére megnyerő programot ad: akkor felhagynak a meddő küzdelemmel. A jelek a békés kibontakozás mellett szólnak. Ez is a párt hazafiságát dicséri.

Egyházi élet.

Felolvasó estély. A marosvásárhelyi »Bethlen Kata« ref. nőegylet mult hó 25-én este tartott első felolvasó estélyét, mely igen szépen sikerült. Az egylet, melynek alapszabályai belügyminiszterileg jóvá vannak hagyva — most alakult meg s nevét a nagy ref. főurnő Bethlen Kata nevéől vette s célja a ref. vallásos érzés ápolása s a szegények segítése. Elnök Gr. Tholdalagi Lászlóné szül. Br. Zeyk Eliz. Az estély első programpontja Kecskeméthy István dr. a kolozsvári ev. ref. theologiai fakultás tanárának felolvasása volt, melynek magvas és vallásos érzéstől mélyen áthatott magas szárnyalású tartalma az előkelő hallgatóságot magával ragadta. Utána Páll Gusztávné remekül iskolázott éneke aratott zajos tapsokat. Urr Ilonka k. a. bájos szavai csak emelte az est sikerét. Végül Tóthfalusi József ev. ref. első lelkész szép bezáró beszéde következett, melyben vallásos összetartásra s az egylet pártolására kérte föl a közönséget. A felolvasó estélyekre belépti díj nincsen, csupán kitett perselybe ad ki-ki tetszés szerinti összeget, melylyel az egylet szegényeinek istápolásához hozzá járulni kíván. Az egylet szervezésében az érdem a jótékonyágáról közismert gróf Tholdalagi Lászlóné elnök mellett elsősorban Páll Károlyné alelnököt illeti meg, aki széles körben ismert tevékenységével és fáradhatatlan buzgalomával megteremtette ezt az előkelő egyesületet.

Az »Egyházkerületi Értekezlet« Igazgató válaszmánya nov. 8-án, Kolozsvárt, a következő tárgysorozattal tartja meg gyűlését. 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkár jelentése. 3. Az ezentuli munkaprogram megállapítása. 4. Előterjesztések: a pénztár állapotáról, a kiadványokról, a »Vasárnap«-ról, a tagok nyilvántartása és gyűjtéséről stb. 5. Indítványok, jelentések.

Alapítvány. Gróf Wass Béla és neje, Br. Bánffy Ráchel Albert nevű fiók emlékére, ki a bur háboruban hősi halált halt: a kolozsvári ref.

kollegiumnál 10 ezer koronás alapítványt tettek. Igen szép és maradandó jele a gyászos véget ért fiu emlékének!

A reformáció emlékűnnep alkalmából a »Vasárnapot« több egyházközségben osztották szét, hogy népünk annál inkább megismerje. Nem lesz érdektelen ideírni, hogy hová, hány példányt rendeltek. *Nagyalmási* egyházunk a kolozskalotai egyházmegyéből 150 példányt; ugyaninnen a *damosi* egyház 20 példányt; *bethleni* egyházunk a dési egyházmegyéből 100 példányt; ugyaninnen a *magyarköblösi* egyház 30 példányt; a *szeutmargítai* egyház a széki egyházmegyéből 40 példányt; a *székelykereszturi* egyház az udvarhelyi egyházmegyéből 100 példányt, ugyaninnen a *küsmödi* egyházunknak adományoztunk 50 példányt; *bodolai* egyházunk, a sepsi egyházmegyéből 50 példányt, *gidófalvi* egyházunk ugyaninnen 50 példányt. Kerek számban összesen éppen 600 példány. Ezen egyházakba, pár kivételével, különben rendesen jár a Vasárnap.

Kegyesség utja.

— Luther Márton aranymondásai.* —

Miben ismerjük Krisztus Istenségét?

Luther Márton dr. mondá ezt is »Nem szabad más Istenre gondolni, csak Krisztusra; azaz Isten a ki nem Krisztus által beszél, az nem Isten. Isten az Ó-szövetségben kegyelmi jelenlétét a szövetség ládájához kötötte; azt akarta, hogy ott hallgassák őt, mikor még Mózes törvénye fenn állt és érvényben vala. Ugyan úgy akarja, hogy senki se hallgassa őt, hanem, hogy csak Krisztus által. Ámde valamint a zsidóknak nagyobb része ide-oda futkározott, itt is, ott is füstölt és áldozott, hogy szolgálja az Istent, keresték is őt sok helyen és nem sokat törődtek a frigy ládájával, ugyan így vagyunk most is; keresik Istent mindenütt, de mert nem Krisztusban keresik, nem találják meg sehol.«

A Krisztusban való hit igaz vallás.

»Jóllehet egy vallás sem tűnik fel botorabbnak, mint a keresztyének vallása, én mégis hiszek Istenben, mivel Jézus Krisztus, Isten, a mennyei atyának fia. Más Istenben nem hiszek, mint ezt a bálványimádók teszik, mert ők el vannak vetve és értelmük fonák, én Luther dr., nem akarok más Istenről tudni, csak arról, a ki a kereszten függött t. i. Jézus Krisztusról, Istennek és Szűz Máriának fiáról.«

Krisztus urunk Istenségét az ördög és az eretnekek mindig megtámadták.

Midőn 1543-ban egy alkalommal Luther dr. asztalánál szóba került, hogy néha az eretnekség és secta a szentháromság ellen lépett fel, ekkor mondá Luther dr. »Minden ez ellen a fényes

* Mutató szerzőnek a sajtó alatt levő művéből. Szerk

czikk ellen irányul: Hiszek a Jézus Krisztusban. Az első cikkekre nézve, t. i. Hiszek Istenben, mindenható atyában, menynek és földnek teremtőjében, ezt érték mindannyian, mert mind csak egy Istent akarnak imádni. Ámde a fiut nem szívelhetik; a mint hogy az ördög maga sem akarta a fiut szívelni, mert hát ő maga akart fiu lenni, azon hiszemben, hogy ő valami szép teremtmény. Ádám sem akarta a fiut, mert ő oly okos akart lenni, mint az atya. Sokan vannak, a kik ezt, a mint én sejtem, az ördöktől tanulták el. Izmael Izsák, Ézsau Jákob akar lenni, ugyan így támad az ördög is az Isten fia ellen, azért történik velünk hasonlókép.

Rómában egy templomnak Pantheon a neve, abban minden Isten le volt festve, a kit csak összehordhattak az egész világból. És ezek mind egymással szépen megfértek és minthogy békeség vala köztük, az ördög csak jót nevetett marka közé a világon. De mikor Krisztus megjelent, őt nem szívelhették, akkor minden ördög, bálvány és eretnek fejét vesztí. Mert Ő az igazi hős, aki mindannyijokat halomra döntötte. A pápa is nagy erővel támadt a Krisztusra, de neki is pusztulnia kell. Van Rómában egy pár ezer martyr elásva, és azok mind vérüket onták ott a mi Urunkért, a Jézus Krisztusért.

Hogy prédikál a papság?

»Hajdan szégyelkeztek és irtóztak attól, sőt majdnem illetlennek, asszonyiasnak és szégyennek tartották Krisztust a szószéken említeni. A próféták és apostolok neveire, sem pedig irataikra nem gondoltak, hanem a szókokok prédikálási szabálya és módja a következő volt: Először Sextusnak és Aristotelesnek a pogány mesternek valamely témáját, mondását és kérdését hozták fel. Másodsor feloztották tárgyukat. Harmadsor sorra kerültek a különbségek és kérdések. És azok a szókokok voltak a legjobbak, akik nem maradtak az evangéliumnál, nem is tárgyalták a szentírás egy mondását sem, sőt a szentírás ismeretlen és és eltemetett volt.«

Dr. Masznyik Endre.

Mai képünkhöz.

Szell Kálmán volt miniszterelnök arczképét mutatjuk be a Vasárnap olvasóinak: Szell, bár ez év jun. 16 án lemondott a miuiszterelnökségről, de mégis a főérdem egyrészt az övé, hogy az ország kiszabadul a súlyos válságból. Ő volt a kilenczes bizottság elnöke, s így az ő munkája a katonai program is, melyet Ő Felsége elfogadott. Szell 1875-ben lett pénzügyminiszter és Bosnia okkupációja alkalmával, 1878-ban mondott le állásáról. Miniszterelnöknek Bánffy bukása után, 1899-ben nevezte ki a király, míg e nyáron a katonai létszámemelés ügyében benyújtott javaslata megbuktatta.

Vegyes hírek.

A »Vasárnap« hátrálékos előfizetőit tisztelettel felkérjük, hogy a hátrálékos időről az előfizetési pénzeket szíveskedjenek lapunk kiadóhivatalába elküldeni. Az év vége közelget és a kiadóval a leszámolást meg kell ejtenünk. Arra is kérjük lapunk barátait, hogy ismerőseik körében szíveskedjenek a Vasárnapot terjeszteni. Higgyék el csak így lehet ügyünknek diadalt szerezni. Eddig azért vonakodtak pártolni, mert nem ismertek. Három év meggyőzhette ismerőseinket arról hogy méltók vagyunk a pártolásra. Mutatványszámokat, ha egy levelezőlapon kéri, szívesen küldünk.

A Vasárnap ügyéről van szó mai számunk vezető cikkében. Nagy Károly, lapunk főszerkesztője, mint az Értekezlet titkára, a tordai gyűlés elé terjesztett jelentésének kapcsán mondja el, hogy milyen nagy küzdelembe és szellemi, anyagi áldozatba került e kis, családi, református ujság fenntartása. Ugy véljük, hogy az ügynek teszünk szolgálatot, ha ezeket a dolgokat olvasóink előtt is feltárjuk. Értekezletünk a maga részéről mindent meg tett; most már a vezetőkön és a gyűlekezeten van a sor. Vajha, szavunk ne lenne pusztában kiáltó szó!

Bethlen Gergely emléke A mult vasárnap, nov. 1-én leplezték le a kolozsvári temetőben az 1848 49-iki szabadságharcz legvitézesebb lovas katonájának, gróf Bethlen Gergely ezredesnek, később olasz tábornoknak siremlékét. A honvédegyetek az ország minden részéből küldöttek üdvözlőleveket. Az emlékbeszédet Irsay József református pap tartotta. A Bethlen család igen nagy számban volt képviselve az ünnepélyen. Adjon Isten sok ily vitéz katonát a magyar nemzetnek.

A nép téli munkája. Érdekes jelentések folytak be a földm. miniszteriumba arról, hogy mely községekben a házi és népiparnak mely ága van mivelve. Az ország 68 vármegyében veszszőfonással: 20 vármegyében; sás- és gyékényfonással: 25 vármegyében; seprükötéssel: 22 vármegyében foglalkoznak. Tekintve, hogy csak kósárarukat többet egy milliónál külföldről hozunk hozunk be, e tekintetben nagy fellendülés remélhető. A háziipari előmunkások száma az 50 ezert meghaladja, jelentékeny föladat, hogy a foglalkoztatásra váró kezeknek munkát tudjunk adni s készítményeiknek piacot biztosítsunk. A kereskedelmi kamarák e részben szervezkednek, felhasználva azt az összeget, melyet részükre még Darányi földmivelésügyi miniszter engedélyezett.

Bocskay-szobor. Hajduböszörmény város e napokban tartott képviselői közgyűlésén elhatározta, hogy a maga erejéből felállítja a város piacán Bocskai István fejedelem szobrát. A szobor költségei körülbelül 40 ezer koronát fognak kitenni. Erdélyben Nyárad-Szereda város indított gyűjtést, hogy Bocskay-szobrot állítson föl.

Furcsa végrendelet. Budapesten egy Szatmári Frigyes nevezetű nyugalmazott tisztviselő, a ki nagyon szerette a macskákat, ilyen végrendeletet hagyott hátra: »Macskáimat oda ajándékozom Boskovics Sándor readórnek, akinek köte-

lességévé teszem, hogy a macskákat jó embereknek adja tovább, akikről tudja, hogy vigyázni fognak állatkáimra. Boskovics ur csak egyet tart meg, a Szultán angora macskát, amelyet, ha kimulna, tisztességesen temetessen el. Ezért hagyok neki 500 frtot. Amivel belátása szerint rendelkezhetik. Butoromat egyetlen rokonom Sántha Mihály debreczeni lakósnak hagyom, a macskákat azért nem bizom reá, mert tudom, hogy nem szereti.»

A gépkocsi eredete. Vajmi kevesen tudják, hogy a hollandok már évszázadokkal ezelőtt kísérleteztek vitorlás kocsival, amely a messze terjedő síkságon könnyű szerrel vitte volna utasát. A Norinbergi Krónika a tizenhetedik század közepén megemlékezik Hanslack János találmányáról: egy kocsiról, amelyet hajtó-rugó vitt előre. Newtonról beszélnek, hogy 1680-ban olyan kocsit akart gyártani, amelyet gőz hajtott volna. Az első figyelemre méltó gőzkocsit a francia Eugnot készítette 1763-ban. 1770-ben gyártott kocsija még ma is látható a muzeumban. A négy üléses kocsi óránként öt kilométer utat tett meg. Ebből fejlődött ki a mai gyors gőzkocsi.

Budapest tizenöt évi fegyházra ítelték Andó Juliánna róvott multu 18 éves fiatal leányt, a ki két rablógyilkosságot követett el. Először egy nyugalmazott katonatisztet ölt meg és elrabolta 90 frtját. Azután egy 15 éves kis leányt ölt meg a ruhájáért. Erdekes, hogy ez az elvetemült leány azt vallotta, hogy az édes apja gyakran megverte, és úgy hidegült el a szülői háztól. Szomorúan tanulságos történet!

Póruházi kivándorlók. Négy szerencsétlen, csontig, bőrig lesoványodott ember került ma a tolonczutra. Még a mult esztendő májusában hagyták el az édes haza földjét hatan a Sáros-megye egyik kis községéből: Farkas Mihály, Farkas András, Rudecz János, Rudecz István, Szolnoki Gyula és Dudás Antal. Egy boroszlói ügynök csábította a hat földmivest a kivándorlásra. Azzal a mesével állott elő, hogy Argentiniában egy milliomos földjére viszi őket, ahol egy esztendeig teljes ellátásban részesülnek. egy év után pedig minden ember ajándékba nagyterületű földet kap. A hiszékeny földmivesek kötélnek álltak és az ügynök vezetésével kivándoroltak Argentiniába. Buenos-Ayresben egy bécsi ügynök vette át őket és tényleg alkalmazták egy földmunkálaton valamennyit. Itt azonban a legkegyetlenebb bánásmódban részesültek. Szolnoki és Dudás nem bírva ki a kínzásokat, megszöktek. A pusztán azonban menekülés közben elpusztultak. Négy társa pedig az angol konzul segítségével visszautazott hazájukba. Három nappal ezelőtt érkeztek meg a fővárosba, ahonnan visszatolonczolták őket a falujukba. Ebből okulhatnak mások is!

Megérezte a halálát. Csöndes magányban élt Debreczenben özvegy Zöld Jánosné. A mult vasárnap magához hívatta a temetkezési vállalat tulajdonosát, s megrendelte nála a saját temetését. Elmondotta, hogy milyen legyen a koporsója, szemfedője, hány pap és hány diák temettesse, majd kifizette az így fölszámított temetési költsé-

gét. A következő napon aztán az öreg asszony csakugyan megkalt. Halála valósággal babonás félelmet idézett elő a lakosság alsóbb rétegeiben. Temetése nagy részvét mellett ment végbe.

A „Vasárnap“ szeretet munkája.

Székelyudvarhelyi ref. egyházunk temető-kerti szegényei részére *Menyhárt* András nyugalmazott esperes aa. a következő levél kapcsán küldött 20 koronát: »Nagytiszteletű ur! A halottak napját megelőző estén kigyulnak a sirok felett a gyertyák, hogy azok világossága hirdesse egyiknek-másiknak halottja iránti sajnálatát. Az én kedves halottam is ott nyugszik a temetőben, — meggyujtom hát azt a mécset, mely talán még most is ég feledhetetlen halottam kebelén: idezárva küldök a temetőben lakó szegények számára 20 koronát. Ennek a mécsesnek világosságát ugyan senki sem látja, de melegségét érzik azok, kik a nyomor miatt fáznak«. Ime, egy szép és követendő példa, hogy miképpen kellene világitani halottak napján. Istenem! elgondoljuk, ha a sok koszorúnak és mécsnek csak egy tizedrészét is fordítanak ilyen célra: ma majdnem mindenik egyházban volna szegények háza, s a mi hitünknek cselédei éreznék a szeretet fényét és melegét. Fogadja a ntü. esperes ur a ref. egyház hálás köszönetét. Sz.-udvarhely, 1903. nov. 5. Vajda Ferencz, ref. pap.

Volloncs Miklós maksai lelkészársunktól két koronát kaptunk néhai Lőrinczi József volt farczádi ref. pap siremlékére. Az összeget átadtuk az özvegynek.

A szerkesztő póstája.

Egy nőnek székelykereszturi postán feladott levelére azt válaszoljuk, hogy levelét közelebből egész terjedelmében közreadjuk. Természetes, hogy levele kapcsán a magunk nézetét is elmondjuk a kérdésben.

O. L. Feketelak. A küldeményt kaptam, s közelebből leadom. Örvendünk, hogy jól van az új szálláson. Bizony, minden kezdet nehéz. Elhisszük, hogy ott is vannak bajok. De, hát azért vagyunk, hogy igazítsuk, Csak előre csüggedés nélkül. Üdvözlö a szent család

Soós Adolf Kolozsvár. Közelebből elkészül a kért szöveg s kellő számu példányokba kinyomatva, el fogom küldeni. Az istentisztelet rendesen foly. Szives érdeklődését köszönöm és üdvözlöm.

K. B. Kaptam. Jönni fog nemsokára.

Cs. J. Gernyeszeg. Előfizetésedből egy korona van hátra okt. 1-ig. Negyedévenként számítjuk. — A szövetkezet előfizetése október 1-től decz. 31-ig szintén egy korona. A vett 4 koronából leütve a tartozást: 2 koronát a szövetkezet javára, átvittünk az új évre.

Ifj. András Márton. Nagy Almás. A Vasárnapot megindítottam. Ez évi október 1-től megjelent számokat utólagosan megküldöm. Így tehát az év végéig csupán 1 koronával tartozik.